

Det italienske språk

Tekst/illustrasjoner:

Anne Schjelderup

Filosofiske spørsmål:

Anne Schjelderup og Øyvind Olsholt

Sist oppdatert: 14. januar 2004

Elena fra Pisa i Italia forteller om språket sitt, italiensk. Italiensk kommer fra et veldig gammelt språk som heter latin. Og i Italia har de mange dialekter, akkurat som i Norge.

Italiensk har mange dialekter

Jeg snakker italiensk. Det er det språket som alle snakker i hele Italia. Men vi har også mange forskjellige dialekter, akkurat som i Norge. Det vil si at man snakker litt forskjellig på forskjellige steder selv om man snakker samme språket. For eksempel snakker man litt annerledes i Bergen enn i Tromsø, selv om man snakker norsk begge steder.

Slik er det i Italia også. Ofte er det vanskelig for meg å forstå hva folk fra andre deler av Italia sier. Og på øya Sicilia snakker de en dialekt som jeg ikke forstår noenting av!

Men de fleste sicilianere kan heldigvis også snakke og skrive vanlig italiensk, dvs. slik vi snakker og skriver her i Toscana. Det er nemlig slik vi skriver i Toscana som er det offisielle skriftspråket i Italia. Det er dette språket vi lærer på skolen og skriver i avisene. Dette må alle i hele Italia lære seg. Jeg vet at i Norge har dere to skriftspråk: bokmål og nynorsk. Her i Italia har vi heldigvis bare ett.

Latinske språk

Italiensk er et latinsk språk. Det vil si at det kommer fra et gammelt språk som heter latin. I dag er det ingen som snakker latin lenger. Men vi må lære det på skolen likevel, for å kunne lese alt det de skrev før i tiden.

Når vi lærer latin, lærer vi også mer om vårt eget språk idag. Og det finnes flere andre latinske språk enn italiensk. Både fransk, portugisisk og spansk er latinske språk. De ligner også litt på italiensk. Derfor er det lett for meg å lære disse språkene hvis jeg vil.

Finn frem på globusen

Fransk snakker de i Frankrike, men også i Sveits, Marokko, Tunisia, Algerie og Canada. Kan du finne disse landene på globusen?

Spansk snakker de i Spania og i store deler av Syd-Amerika. Kan du finne Spania og Syd-Amerika på globusen?

Portugisisk snakker de i Portugal og i Brasil. Kan du finne Portugal og Brasil på kartet?

Santa Lucia på italiensk

Hvert år synger vi om Santa Lucia her i Norge. I år kan dere kanskje lære teksten på italiensk. Den har samme melodi, og er som følger:

*Sul mare luccica
l'astro d'argento.
Placida è l'onda
prospero è il vento
Venite all'agile
barchetta mia!
Santa Lucia, Santa Lucia!*

Teksten slik den uttales på norsk:

*Sol mare lotsjika
lastrå d'argentå
Plasida el ånda
pråsprerå il ventå
venite al agil
barketta mia
Santa Loshia, Santa Loshia*

Og her er den norske oversettelsen:

*På havet skinner
stjernene i sølv
bølgene er stille,
vinden blåser godt.
Kom til min raske,
lille båt!
Santa Lucia, Santa Lucia!*

Om det italienske språk

De forskjellige italienske dialekter har alle et felles opphav: gammel-italiensk. Men de har utviklet seg svært forskjellig. Ofte har de tatt opp i seg elementer fra andre språk. Dette er f.eks. tilfellet med den sicilianske dialekten. Den inneholder elementer fra spansk, fransk og arabisk.

Så det er ofte helt umulig for italienere å forstå enkelte dialekter. De fleste italienere idag behersker derfor toscansk like godt som sin egen dialekt, og de fleste unge foreldre snakker også toscansk med sine barn. En stor del av italienske barn er altså tospråklige allerede fra de er helt små.

Ideer til filosofiske samtaler

1. Dialekter (1)

Dialekter er forskjellige måter å snakke samme språk på. For eksempel høres norsk helt annerledes ut i Tromsø enn i Bergen. Hvilken dialekt snakker du? Hvilke norske dialekter kjenner du til? Klarer du å snakke flere dialekter enn din egen? Hvordan vet du hva som er «din egen» dialekt? Går det an å ha flere dialekter som «sin egen»?

2. Dialekter (2)

Noen norske dialekter er veldig vanskelig å forstå (dvs. for alle som ikke selv snakker den). Kjenner du til noen slike dialekter? Er det noen norske dialekter som kan være vanskeligere å forstå enn svensk og dansk? Hvordan kan det ha seg at en dialekt på ens eget språk er vanskeligere å skjønne enn et annet språk? Hva er egentlig forskjellen på språk og dialekt? Vil du si at du først og fremst snakker et språk eller først og fremst en dialekt?

3. Å skrive slik vi snakker

Hadde det vært mulig å skrive feil dersom alle skrev slik som de snakket? Kunne vi gått mindre på skolen hvis alle fikk skrive slik som de ville? Hadde vi forstått hverandre like bra om alle skrev på sin egen måte? Er det noen grense for hvor mange forskjellige måter det går an å skrive følgende setning på: «jeg er flink»?

4. Døde og levende språk (1)

Latin er et språk som man snakket i Italia for mer enn tusen år siden. Idag er det ingen som snakker latin lenger, derfor sier man at det er et «dødt» språk. Men hvordan kan det være dødt når Elena lærer det på skolen? Det betyr jo at det er minst én person som fremdeles snakker språket, nemlig læreren til Elena! Hvis et språk kan dø, hvordan dør det? Kan det dø slik et dyr eller et menneske dør?

5. Døde og levende språk (2)

Det virker som om språk trenger mennesker for å leve: uten mennesker som snakker og skriver et språk, vil språket ikke lenger finnes. Men det er vel også slik at mennesket trenger språk. Ville mennesket slutte å finnes dersom vi ikke lenger hadde noe språk?